

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ і НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин і бізнесу

**СУЧАСНІ ТНК ТА УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ В МІЖНАРОДНИХ
КОМПАНІЯХ**

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для здобувачів вищої освіти
ОС магістр

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма: «Міжнародний бізнес»

Київ 2023

УДК 339.9
ББК

Укладач: Побоченко Л.М., к.е.н., доцент, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу ФМВ НАУ

Рецензенти:

Набок І.І., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин бізнесу ФМВ НАУ

Сидоренко К.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин бізнесу ФМВ НАУ

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин Факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету (протокол № 13 від 30 «серпня» 2023 р.)

Сучасні ТНК та управління персоналом в міжнародних компаніях: Методичні рекомендації до виконання курсової роботи // Уклад.: Л.М. Побоченко. – К.: НАУ, 2023. – 50 с.

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи містять вступ, мету та завдання курсової роботи, склад, обсяг і структуру курсової роботи, методичні рекомендації до виконання аналітичної частини, порядок захисту курсової роботи список основної та додаткової літератури, додатки. Для здобувачів вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» Освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес».

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	7
Мета та завдання курсової роботи.....	7
Завдання на курсову роботу.....	9
Теми курсових робіт.....	9
Склад, обсяг і структура курсової роботи.....	14
Процес виконання курсової роботи.....	16
Зміст курсової роботи та послідовність її підготовки....	18
Вимоги до оформлення курсової роботи.....	23
Додатки.....	40
Порядок захисту курсової роботи.....	43
Рекомендована література.....	48

ВСТУП

Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі міжнародних економічних відносин.

Метою викладання дисципліни є формування у студентів системи знань щодо розкриття концептуальних засад діяльності сучасних ТНК та розширення знань щодо управління персоналом в міжнародних компаніях.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- вивчення економічної природи процесів транснаціоналізації;
- визначення сутність, причин виникнення та особливостей функціонування ТНК;
- визначення ролі ТНК як суб'єктів міжнародного бізнесу;
- висвітлення інноваційної діяльності сучасних ТНК;
- вивчення міжнародної інвестиційної діяльності ТНК;
- ознайомлення студентів із структурою транскордонного злиття та поглинання ТНК;
- визначення ролі України в сучасних процесах транснаціоналізації;
- формування у студентів стійких знань з теорії управління персоналом в міжнародних компаніях;
- набуття студентами навичок та вмінь самостійно вирішувати практичні питання управління персоналом в міжнародних компаніях;
- вміння розроблення стратегій та політики управління людьми в міжнародній організації залежно від конкретної ситуації;
- використання різних методів оцінювання персоналу в міжнародній організації;

– вміння професійно аналізувати діючі системи управління персоналом в міжнародних компаніях;

– засвоєння основних моделей та інструментів керівництва, головні ланки міжнародних комунікацій та особливості мотивації працівників ТНК;

– ознайомлення студентів із особливостями системи управління людськими ресурсами в транснаціональних корпораціях і її особливості в умовах України;

– визначення та оцінка ефективності управління людьми в міжнародній організації, їх мотивації.

– визначення причин міжкультурних конфліктів в управлінні персоналом та шляхів їх попередження та подолання.

Результати навчання, які дає можливість досягти освітній компонент:

ПРН 1. Мати необхідні для професійної діяльності знання та навички з ділових комунікацій у сфері міжнародних економічних відносин, а також ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях, включаючи усну та письмову комунікацію іноземною мовою; знати методика науково-технічного перекладу та систему координації перекладів, термінологічні стандарти, основи наукового редагування.

ПРН 2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій.

ПРН 3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з

урахуванням кроскультурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.

ПРН 4. Приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних економічних відносин за невизначених умов і вимог, працювати самостійно і в команді, брати на себе ініціативу та відповідальність, мотивувати та керувати роботою інших для досягнення поставлених цілей, забезпечувати якість виконуваних робіт, аргументувати результативність економічної діяльності у мінливому середовищі.

ПРН 5. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів .

ПРН 6. Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти, грамотно використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали, вести прикладні аналітичні розробки, професійно готувати аналітичні матеріали

ПРН 7. Досліджувати й аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.

ПРН 9. Здійснювати моніторинг, аналіз, оцінку діяльності глобальних фірм (корпорацій, стратегічних альянсів, консорціумів, синдикатів, трастів тощо) з метою ідентифікації їхніх конкурентних позицій та переваг на світових ринках.

ПРН 11. Розуміти сутність соціального виміру глобального економічного розвитку та імплементувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин.

ПРН 13. Ідентифікувати зміни кон'юнктури ринків під дією невизначених факторів, здійснювати їх компаративний аналіз, критично оцінювати наслідки

продукованих ідей та прийнятих рішень з метою прогнозування тенденції розвитку глобальних ринків.

ПРН 14. Презентувати результати власних досліджень, шляхом підготовки наукових публікацій і апробацій на наукових заходах.

ПРН 17. Формулювати висновки і пропозиції, вирішувати проблемні ситуації та розв'язувати практичні завдання у сфері міжнародного бізнесу, зокрема, в авіаційно-космічній галузі.

Компетентності, які дає можливість здобути освітній компонент:

ІК. Здатність виявляти та розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, генерувати нові ідеї під час професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин, в області міжнародного бізнесу або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень із застосуванням новітніх інноваційних технологій при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків з урахуванням невизначеності умов і вимог.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ФК 3. Здатність визначати й оцінювати прояви економічного глобалізму, виклики та дисбаланси глобального розвитку та їх вплив на міжнародні економічні відносини.

ФК 4. Здатність оцінювати масштаби діяльності глобальних фірм та їхні позиції на світових ринках.

ФК 5. Здатність застосовувати кумулятивні знання, науково-технологічні досягнення, інформаційні технології для осягнення сутності феномену нової економіки,

виявлення закономірностей та тенденцій новітнього розвитку світового господарства.

ФК 6. Здатність застосовувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин і аналізі їхнього впливу на економічний розвиток країн.

ФК 9. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

ФК 11. Здатність управління міжнародними бізнес-проектами, фінансами та валютно-кредитними розрахунками в діяльності суб'єктів ЗЕД.

ФК 12. Здатність формувати систему знань про управління персоналом в міжнародних компаніях та управлінські моделі в міжнародному бізнесі, спрямованих на досягнення поставленої мети з урахуванням світових масштабів функціонування.

ФК 13. Здатність формулювати висновки і пропозиції, вирішувати проблемні ситуації та розв'язувати практичні завдання у сфері міжнародного бізнесу, зокрема, в авіаційно-космічній галузі.

Міждисциплінарні зв'язки.

Дана дисципліна має взаємозв'язок з дисциплінами «Методологія прикладних досліджень у сфері міжнародних економічних відносин», «Глобальна цифрова економіка» та є базою для таких дисциплін, як «Україна в міжнародному бізнесі» та «Міжнародні банківські операції та оподаткування».

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи розроблені відповідно до робочої навчальної програми дисципліни «Сучасні ТНК та управління персоналом в міжнародних компаніях» для студентів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми: «Міжнародний бізнес». Вони визначають мету, тематику, обсяг, структуру та зміст курсової роботи, вимоги до її оформлення, порядок виконання та захисту.

Курсова робота (КР) з дисципліни виконується у першому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих здобувачем вищої освіти у процесі засвоєння всього навчального матеріалу дисципліни в галузі міжнародних відносин.

Метою КР є закріплення у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок щодо розкриття концептуальних засад процесу транснаціоналізації та управління персоналом в міжнародних компаніях.

Для успішного виконання КР студент повинен знати:

- економічну природу процесів транснаціоналізації;
- сутність, причини виникнення та особливості функціонування ТНК;
- ТНК як основний суб'єкт здійснення прямих іноземних інвестицій;
- інноваційне забезпечення транснаціоналізації економічної діяльності;

- сучасні тенденції розвитку міжнародних злиттів та поглинань;
- Україна в сучасних процесах транс націоналізації;
- систему управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях;
- управління людським капіталом і управління людськими ресурсами;
- відбір персоналу в міжнародних корпораціях;
- кадрову політику і стратегію управління персоналом у міжнародних компаніях;
- основні ідеї керівництва;
- особливості управління персоналом на підприємствах авіаційно-космічної галузі.

Студент повинен **вміти:**

- розглядати глобальне конкурентне середовище з позицій транснаціоналізації;
- визначати роль і місце ТНК у процесах міжнародної міграції капіталів;
- аналізувати інноваційну діяльність сучасних ТНК;
- досліджувати глобальні тренди міжнародних злиттів та поглинань;
- відокремлювати залучення в Україну іноземних ТНК;
- розглядати моделі управління людськими ресурсами;
- визначати політику мети та характеристику HRM;
- аналізувати фактори впливу на стратегію управління людськими ресурсами;
- досліджувати професійний менеджмент підприємств авіаційно-космічної галузі;
- відокремлювати форми стимулювання персоналу в МК.

Завдання на курсову роботу

Виконання, оформлення та захист КР здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій. Час, потрібний для виконання КР, – до 30 годин самостійної роботи.

Перший етап написання курсової роботи – вибір теми.

Теми курсових робіт з дисципліни «Сучасні ТНК та управління персоналом в міжнародних компаніях»

1. Транснаціональні корпорації (ТНК) як суб'єкти міжнародного бізнесу.
2. ТНК як ключові суб'єкти глобальної конкуренції.
3. Методика розробки ефективних конкурентних стратегій ТНК.
4. Соціально-економічні наслідки діяльності ТНК.
5. Стратегічні альянси ТНК: сутність, ознаки та причини виникнення.
6. Транснаціональні корпорації як основний суб'єкт здійснення прямих іноземних інвестицій
7. Оцінка діяльності ТНК у світі.
8. Міжнародна інвестиційна діяльність транснаціональних корпорацій.
9. Вплив іноземного інвестування на економічний розвиток країни.
10. Інноваційна діяльність сучасних ТНК.
11. Особливості сучасних інноваційних стратегій транснаціональних корпорацій.
12. Дослідження сучасного стану інноваційної діяльності України.

13. Оцінка конкурентоспроможності економіки України в контексті основних параметрів інноваційного середовища.

14. Основні чинники та мотиви злиттів і поглинань міжнародних компаній.

15. Особливості міжнародної системи контролю за процесами злиття та поглинання.

16. Глобальні тренди міжнародних злиттів та поглинань.

17. Оцінка регіонального аспекту розвитку світового ринку M&A.

18. Особливості правового регулювання процесів злиття та поглинання.

19. Стратегії залучення українських бізнес-структур до процесів злиття та поглинання в міжнародне конкурентне середовище.

20. Нові риси сучасних ТНК.

21. Нові моделі управління транснаціональними фірмами.

22. Фінансові ресурси ТНК як джерело капіталоутворення.

23. Специфіка придбання іноземними ТНК українських підприємств-банкрутів.

24. Переваги та недоліки присутності в Україні іноземного капіталу.

25. Прямі іноземні інвестиції та національна безпека України.

26. Перспективи залучення в Україну іноземних ТНК.

27. Особливості авіаційної та космічної промисловостей.

28. Світові тенденції розвитку авіаційно-космічної галузі.

29. Розвиток організаційно-правових форм

підприємств авіаційно-космічної галузі.

30. Світові ТНК в авіакосмічній сфері.

31. Авіабудівельна галузь України в контексті міжнародних відносин.

32. Співробітництво України в авіаційно-космічній галузі.

33. Міжнародна економічна конкурентоспроможність повітряного транспорту України та стратегічні механізми її зміцнення.

34. Державно-приватне партнерство в системі стратегічного регулювання розвитку авіакосмічної галузі.

35. Особливості діяльності ТНК в авіакосмічній сфері України.

36. Розвиток системи управління персоналом у міжнародних корпораціях.

37. Менеджер і вимоги до нього у міжнародних корпораціях.

38. Аналіз управління персоналом у міжнародних корпораціях.

39. Кадрова політика управління персоналом у європейських країнах.

40. Кадрова політика управління персоналом у США.

41. Кадрова політика управління персоналом у Японії.

42. Менталітет та принципи менеджменту персоналу в організаціях США та Японії.

43. Обмеження та можливості формування ефективної кадрової політики.

44. Досвід планування потреб у персоналі у європейських фірмах.

45. Мотивація персоналу у сфері міжнародного менеджменту міжнародних корпорацій.

46. Зарубіжний досвід управління професійною орієнтацією працівників в міжнародних корпораціях.

47. Ефективні моделі та методи відбору працівників у міжнародних організаціях.

48. Соціальна відповідальність сучасних міжнародних організацій та їх роль у формуванні високоякісного менеджменту.

49. Досвід профорієнтаційної роботи в Європі в міжнародних корпораціях.

50. Система управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях.

51. Моделі управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях.

52. Управління персоналом у структурних підрозділах міжнародних корпорацій.

53. Інвестування в людський капітал як фактор інноваційного розвитку економіки.

54. Особливості політики HRM в міжнародних корпораціях.

55. Управління людським капіталом і управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях.

56. Особливості аутсорсингу HR роботи в міжнародних корпораціях.

57. Підходи до розробки HR стратегії.

58. Вплив глобалізації на розвиток людського капіталу.

59. Особливості відбору персоналу в міжнародних корпораціях.

60. Кадрові служби та функції кадрових служб міжнародної корпорації.

61. Механізм формування корпоративної культури в міжнародних корпораціях.

62. Особливості формування колективу в міжнародних корпораціях.

63. Ідеї П. Друкера щодо ролі керівництва у житті менеджерів міжнародних корпорацій.
64. Гендерний аспект лідерства: теоретичний аналіз.
65. Особливості керівництва міжнародними корпораціями.
66. Особливості мистецтво лідерства в міжнародних корпораціях.
67. Особливості керівництва в міжнародних корпораціях.
68. Моделі лідерства в міжнародних корпораціях та лідерство в міжнародному контексті.
69. Особливості інформаційної діяльності ТНК.
70. Основні форми стимулювання персоналу міжнародної фірми.
71. Персонал як складова управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях.
72. Особливості навчання персоналу в міжнародних корпораціях.
73. Особливості соціального партнерства в міжнародних корпораціях.
74. Комунікації в системі міжнародного менеджменту: крос-культурний аналіз.
75. Економічні, соціальні, та організаційні аспекти оцінки ефективності управління персоналом в міжнародних організаціях.
76. Управління персоналом у міжнародних корпораціях та їх структурних підрозділах.
77. Кадрова політика міжнародних корпорацій та роль кадрових служб в управлінні людськими ресурсами.
78. Особливості менеджменту персоналу в міжнародних корпораціях.
79. Основні моделі управління персоналом у міжнародному менеджменті.

Курсова робота виконується лише українською мовою. При цьому її текст має бути ретельно відредагований, цитати та статистичні дані повинні містити посилання на відповідні джерела, сторінки тексту – пронумеровані.

Курсову роботу виконують за допомогою комп'ютерної програми MS Word. При цьому необхідно використовувати шрифт – Times New Roman, кегель – 14, інтервал між рядками – 1,5. Відступи від краю аркуша зверху та знизу – 2 см, зліва – 2 см, справа – 1 см. Номер сторінки зазначається у правому нижньому куті аркуша.

Обсяг курсової роботи повинен становити не менше ніж 40 і не більше ніж 50 сторінок друкованого тексту. Додатки не враховують до основного обсягу роботи.

Склад, обсяг і структура курсової роботи

Курсова робота повинна мати чітку й логічну побудову, містити основні структурні елементи в такій послідовності: титульний аркуш, зміст, перелік умовних скорочень, вступ, розділи аналітичної частини, висновки, список використаних джерел, додатки.

На *титульному аркуші* мають бути вказані (див. додаток):

– назва навчального закладу, в якому здійснено дослідження;

– назва інституту, факультету та кафедри, на якій виконано роботу;

– назва (тема) дослідження;

– прізвище, ім'я та по батькові автора, номер групи, в якій він навчається;

– прізвище, ім'я та по батькові, посада, науковий ступінь, вчене звання наукового керівника роботи;

– місто, рік написання.

Зміст розміщують відразу після титульного аркуша курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, переліку умовних скорочень, усіх розділів і підрозділів дослідження, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних скорочень наводять за необхідності. Якщо в дослідженні вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення, то їх перелік може бути виокремлений у праці списком, який розміщують перед вступом.

У *вступі* необхідно визначити актуальність досліджуваного питання за сучасних умов господарювання. Саме у вступі формулюються мета та основні завдання курсової роботи, а також вказується предмет, об'єкт і методи дослідження, його науково-теоретична основа. Поставлені завдання повинні конкретизувати основну мету роботи, а їх визначення пов'язано з назвами основних розділів. Рекомендований обсяг вступу – до 3 сторінок.

Аналітична частина курсової роботи являє собою дослідження, характеристику та аналіз обраної теми, підтверджений статистичною інформацією в динаміці (за 3-5 років). Зібрану статистичну інформацію потрібно обов'язково проаналізувати та відобразити у графіках та таблицях. Дослідження має ґрунтуватися на узагальнені матеріалу декількох джерел, якими можуть бути не тільки наукові обґрунтування, але й Інтернет-сайти, матеріали журналів та газет. В роботі мають бути посилання на відповідні джерела у квадратних дужках.

Висновки, як заключний розділ курсової роботи, можна оформити у вигляді чітких тез, що стосуються розділів роботи. Рекомендований обсяг висновків – до 3 сторінок.

У списку використаних джерел наводяться всі використані офіційно-розпорядчі документи, наукові видання вітчизняних і зарубіжних вчених, в тому числі адреси Інтернет-сайтів та назви статей у засобах масової інформації, які були використані під час написання курсової роботи. Оформлюється в алфавітному порядку (не менше 30 опрацьованих джерел) та записується в кінці всього тексту, після висновків.

Додатки формуються за потребою, коли у роботі є така необхідність. До них належить допоміжний матеріал, який потрібний для повнішого сприйняття виконаної роботи.

ПРОЦЕС ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Процес опрацювання матеріалів, підготовки та захисту курсової роботи складається з ряду послідовних та узгоджених між собою етапів: вибір теми та узгодження її з науковим керівником; підбір і опрацювання літератури та фахових інформаційних джерел; підбір статистичного та аналітичного матеріалу; вивчення вимог щодо підготовки та оформлення курсової роботи; опрацювання фахової наукової, аналітичної та статистичної літератури за темою дослідження; підготовка, написання та оформлення курсової роботи, у т.ч. формулювання самостійних висновків та оформлення списку використаної літератури за стандартами МОН України; підготовка тез доповіді та презентації для захисту курсової роботи; прилюдний захист курсової роботи.

Вибір теми курсової роботи. На початку навчального року на кафедрі складається (оновлюється) перелік тем, підготовлених науковим керівником, який веде курсові роботи. Після затвердження переліку тем на засіданні кафедри, теми передаються студентам для

вибору. Студенту надається право самостійно обирати тему курсової роботи із затвердженої кафедрою тематики. Поряд з цим, студент може запропонувати нову тему курсової роботи, яка узгоджується з науковим керівником та затверджується завідувачем кафедри. Всі теми курсових робіт мають відповідати тематиці дисципліни, спеціальності «Міжнародні економічні відносини», напрямку спеціалізації студента. Практика підготовки курсових робіт доводить, що напередодні вибору теми студент має самостійно ознайомитись зі спеціальною літературою за обраним напрямком, статистичними та аналітичними джерелами. Поряд з цим, студент опрацьовує рекомендований список фахової літератури, Інтернет-джерел та іншої офіційної інформації, у т.ч. рекомендований список офіційних сайтів міжнародних економічних організацій, діяльність яких пов'язана з розробкою та впровадженням (перелік рекомендованих студенту для опрацювання джерел представлено у Додатку А1. Додатково студент має самостійно знайти аналітичні доповіді міжнародних економічних організацій (за останні 3-5 років), у яких представлено фаховий аналіз теми, яка розглядається у курсовій роботі.

Під час **вибору теми** курсової роботи студент повинен враховувати наступне:

- актуальність теми курсової роботи на сучасному етапі, оцінити її актуальність у середньостроковому та довгостроковому періоді для світу та України як учасника міжнародних економічних відносин;

- можливість подальших наукових досліджень студентом обраної теми курсової роботи, у т.ч. для написання тез доповідей на наукових конференціях, наукових статей та, на останньому курсі магістратури – магістерської дипломної роботи;

- практичне значення обраної теми курсової роботи для аналізу, розробки, впровадження та удосконалення;

- наявність наукової, аналітичної та статистичної інформації по темі курсової роботи у вітчизняних та іноземних наукових, аналітичних та статистичних наукових джерелах;

- відповідність тематики курсової роботи сучасним тенденціям теорії та практики міжнародних економічних відносин та пріоритетам розвитку світового господарства.

Не допускається виконання курсової роботи з однієї теми двома студентами однієї групи одночасно. Натомість, тема може бути спорідненою, якщо обрана проблематика досліджується для різних суб'єктів міжнародних економічних відносин (країн, інтеграційних угруповань країн, міжнародних економічних організацій).

План курсової роботи має бути складним. План містить наступні складові: Вступ. Основна частина, що має складатися з двох розділів із виділенням підрозділів /параграфів (2-3 параграфи у кожному розділі). Висновки до кожного розділу (1 - 2 сторінки). Висновки (до курсової роботи в цілому). Список використаних джерел (Література). Додатки.

ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ПОСЛІДОВНІСТЬ ЇЇ ПІДГОТОВКИ

Приклад титульної сторінки курсової роботи предствлено у Додатку А2. Приклад змісту (плану) курсової роботи представлено у Додатку Б.

Під час підготовки та роботи студента над текстом курсової роботи з слід враховувати наступне.

Вступ курсової роботи за обсягом дорівнює 2-3 сторінки. У вступі обґрунтовується *актуальність* теми, визначається *мета* та основні *завдання* курсової роботи;

визначається *об'єкт* і *предмет* курсового дослідження. Слід надати перелік вчених, які дослідили проблематику теми курсової роботи – іноземних та українських. Слід визначити методологію та структуру курсової роботи; інформаційну базу курсового дослідження. Приклад вступу – дивись у Додатку В.

Актуальність обґрунтування теми курсової роботи має коротко відображати роль та місце обраної студентом проблеми в системі глобальної економічної політики. **Мета курсової роботи** – це уявне, ідеальне визначення, що передбачає результати дослідницької діяльності, кінцевий підсумок, результат підготовки тексту курсової роботи: **мета – корелюється з темою курсової роботи.** **Об'єкт дослідження курсової роботи** – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, обране студентом для дослідження у курсовій роботі. **Предмет курсового дослідження** міститься у межах об'єкта, пов'язаний з теоретичними, методологічними та практичними аспектами висвітлення окремих складових питань глобальної макроекономічної політики, функціонування системи міжнародних економічних відносин. **Предмет** дослідження курсової роботи тісно пов'язаний з **темою курсової роботи**, яка зазначається на титульному аркуші.

Зміст основної частини курсової роботи повинен точно та логічно відповідати темі курсової роботи та системно, комплексно її розкривати. Основна частина курсової роботи містить два розділи, у кожному з яких буде не менше 3 параграфів, пов'язаних між собою логікою наукового курсового дослідження.

Розподіл тексту на розділи та параграфи за обсягом має бути пропорційним.

Висновки курсової роботи мають логічно завершувати та представляти проведені у курсовій роботі

наукові дослідження студента. Висновки в узагальненому вигляді повинні відображати основні здобутки, класифікації, систематизації та самостійні узагальнення студентом щодо досліджень теми курсової роботи. **У висновках мають бути коротко представлені основні тренди та стратегічні пріоритети вирішення наукової проблеми, що розглядається у тематиці курсової роботи.** Висновки повинні бути самостійно сформульовані студентом, чіткими, достовірними, емними за змістом, конкретними і впливати з викладеного у курсовій роботі матеріалу. У висновках мають бути представлені кінцеві результати курсового дослідження.

Перший розділ курсової роботи відображає теоретичні аспекти проблеми, що досліджується, є теоретичною основою для подальшого наукового аналізу матеріалу. У першому розділі викладаються наукові концепції, теорії, аналізуються етапи розвитку проблеми, надаються класифікації та систематизації. Вагому роль у першому розділі курсової роботи слід приділити характеристиці етапів розвитку проблематики дослідження та аналізу діяльності міжнародних економічних та фінансових організацій, що опікуються даною проблемою; визначити економічні показники та рейтинги, базові тренди та пріоритети розробки та впровадження за темою дослідження. У першому розділі розглядається сутність теорії предмету курсового дослідження та висвітлюються його основні складові елементи.

У другому розділі курсової роботи рекомендується розглянути світовий досвід вирішення проблеми курсового дослідження, підтвердити узагальнення роботи статистичними та аналітичними даними, експертними оцінками. У другому розділі широко використовуються нормативно-правові документи; матеріали науково-практичних конференцій, результати аналітичних

досліджень, матеріали аналітичних доповідей міжнародних організацій тощо. Важливим є використання для обробки статистичних даних комп'ютерних програм. Вагоме місце у другому розділі курсової роботи має займати узагальнення щодо дії механізмів та інструментів впровадження економічної політики, визначення ролі ринкових та державних механізмів, механізмів державно-приватного партнерства у цьому процесі. У другому розділі визначаються стратегічні пріоритети розвитку проблеми курсового дослідження у світовому господарстві. Особливу увагу слід приділити висвітленню позитивного досвіду країн світу, а також ризиків та загроз, що виникають внаслідок впровадження країнами рекомендацій та заходів глобальної економічної політики.

А також, рекомендується розглядати український досвід вирішення наукової проблеми в системі МЕН, що розглядається у курсовій роботі; дослідити міжнародне економічне співробітництво України та інших країн світу для вирішення означеної проблеми.

Під час написання курсової роботи категорично не рекомендується використовувати емоційні словосполучення, фрази та прийоми, які використовують ЗМІ, «жовта преса», журналісти. Стиль викладання тексту курсової роботи має бути науковим.

Для підтвердження об'єктивності викладення матеріалу курсової роботи слід після цитат, таблиць, графіків та рисунків, після використання статистичного матеріалу та експертних оцінок вказувати джерело їх походження (літературу); у т.ч. використовувати наступні фрази: «за повідомленням», «на думку ... вченого...», «за даними міжнародної організації...», «за експертними оцінками...» та ін., конкретизуючи джерело інформації у квадратних дужках, наприклад: [5, с. 67; 56, с. 8-9] або одне джерело [46].

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.

Структура курсової роботи:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список бібліографічних посилань використаних джерел
- додатки (за необхідності).

Основні вимоги нормоконтролю:

шрифт - Times New Roman

розміром 14 пт

з полуторним міжрядковим інтервалом, абзацний

відступ 1,25

Поля – ліве = 2 см, праве = 1 см, верхнє і нижнє = 2 см

Номер сторінки – **знизу праворуч** починаючи зі сторінки з заголовком «ЗМІСТ» (титульний аркуш, завдання, реферат – без номера).

Недопустимі знаки \$, £, ¥ (писати – дол.США, фунт стерлінг) √, *, ● і т.п.

Списки, переліки формувати лише з такими позначеннями:

- січень;	а) січень;	1. Січень.....
- лютий;	б) лютий;	.
- березень;	в) березень;	2. Лютий..... .
- квітень.	г) квітень.	3. Березень.... .
		4. Квітень..... .

Ссилки на літературні джерела [43, с.79] або [22, С.48-65], якщо з сайту або Закону, то просто [35].

Кожний розділ повинен починатися з нового аркушу, а підрозділи продовжуємо через два рядки (2Enter). Відстань між заголовком та наступним чи

попереднім текстом - один рядок (1Enter). Після кожного підрозділу висновок (Отже, Таким чином на 1-2 абзаци), а після розділу **Висновок до розділу 1** приблизно на 0,5-1 сторінку.

Виділення в роботі допускаються лише **жирним**.

Таблиці та Рисунки (зроблені **особисто** студентом в Excel (копіюйте в роботу) і за наданими зразками):

- лише чорно-білі роздруківки
- без сірого фону

подаються **безпосередньо** після тексту, де вони згадані вперше (рис.1.1.): чи (табл. 2.3): або на наступній сторінці (див. Рис.1.1.). чи (див. Табл. 2.3).

Під Таблицями та Рисунками: Джерело або

Примітка (12 розміром)

якщо взято з книги, журналу –

Джерело: Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва /Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2015. – С.34.

якщо побудовано, складено самостійно на основі книги, статті, сайту –

Примітка. Побудовано автором за даними Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва /Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2015. – С.34.

Рисунок та схема:

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби туризму та курортів України.

Таблиця:

Примітка. Складено автором за даними Державної служби статистики України.

ЗРАЗКИ:

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВИХ РИНКІВ ПРОДОВОЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.	5
1.1. Основи формування та особливості функціонування світового ринку продовольства	5
1.2. Економічні аспекти забезпечення продовольством в умовах глобальних трансформацій.....	10
1.3. Світовий ринок продовольства: обсяги, структура та динаміка.....	15
РОЗДІЛ 2	
НАПРЯМИ ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНОМУ ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ	20
2.1. Місце України на світовому продовольчому ринку.....	20
2.2. Експортний потенціал продовольства України.....	25
2.3. Шляхи вирішення глобальної продовольчої проблеми та участь в ній України.....	30
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК БІБЛЮГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38

ВСТУП

2 Enter

Актуальність теми дослідження. У характерній для сучасної економіки багатомірності науково-технологічних і соціально-економічних процесів особливе місце займає продовольчий ринок, оскільки саме рівень його розвитку окреслює перспективи вітчизняного виробництва харчових продуктів для задоволення потреб населення у продовольстві і національної економіки загалом в умовах глобальних змін у світовому економічному просторі. Не дивно, що й до теперішнього часу саме стан розвитку продовольчого ринку визначає положення держави на світовій арені, а країни, що успішно вирішили проблему власної продовольчої безпеки, очолюють список найбільш розвинених країн.

Проблема продовольчої безпеки у світі найбільше відображена в працях таких науковців, як: Амбросов В.Я., Березін О.В., Варченко О.М., Власов В.І., Гайдуцький А.Б., Гойчук О.І., Гончар А.Ф., Мостенська Т.Л., Олійник Я.Б., Панасюк Б.Я., Пасхавер Б., Саблук П.Т., Фурса А.В., Чернюк Л.Г., Шебаніна О.В., Юрчишин В.В. та інші вчені-економісти. Однак дослідження основних питань забезпечення продовольством в контексті глобалізації, а також участь в них України не можна назвати вичерпними.

Мета і завдання дослідження. Метою курсової роботи є дослідження місця України на світовому ринку продовольства в умовах глобалізації.

Досягнення означеної мети передбачає вирішення таких завдань:

- розглянути основи формування та особливості функціонування світового ринку продовольства;
- розкрити економічні аспекти глобальної проблеми забезпечення продовольством;

- дати оцінку обсягам, структурі та динаміці світового ринку продовольства;
- проаналізувати місце України на світовому ринку продовольства;
- запропонувати шляхи вирішення глобальної продовольчої проблеми та участі в ній України.

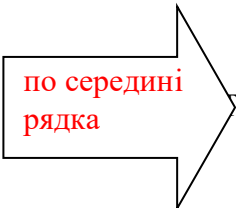
Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти розвитку продовольчого ринку з точки зору оцінки його можливостей для забезпечення людства продовольством та місця України на ньому.

Об'єктом дослідження є особливості розвитку світового ринку продовольчих товарів та напрями позиціонування України на ньому.

Методологія дослідження ґрунтується на методах: теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, абстрактно-логічного, економіко-математичного моделювання, порівняльних та експертних оцінок, а також методи логічного, системно-структурного аналізу економічних процесів та зв'язків, статистичного, порівняльного та діалектичного підходів.

Теоретичною основою дослідження є економічні дослідження провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Фактологічною та статистичною основою стали щорічні звіти ЮНКТАД, ФАО, МВФ, СОТ, СБ та відповідні сайти в Internet, а також дані Державної служби статистики України.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається із вступу, двох розділів, висновків та списку бібліографічних посилань використаних джерел. В роботі розміщено 8 таблиць та 12 рисунків. Список бібліографічних посилань використаних джерел включає 34 найменування на трьох сторінках.

по середині
рядка

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТИЧНИХ ВІДНОСИН

2Enter

1,25 см1.1. Історія розвитку міжнародної туристичної індустрії

1Enter

1,25 смТуризм став ознакою сучасного стилю життя, важливим елементом розвитку світової економіки, а також впливовим чинником міжнародних інтеграційних процесів. Туристична індустрія у наш час перетворилася в провідну галузь, рентабельність якої майже не поступається провідному автомобілебудуванню, видобутку енергоносіїв і високотехнологічному сектору. У багатьох державах світу туристична індустрія є потужним, а часто – єдиним платником податків, забезпечує надходження іноземної валюти в національну економіку, позитивно впливає на інвестиційний клімат і зовнішньоекономічний імідж держави [41, С. 117-122].

Індустрія туризму – це система виробничих, транспортних, торговельних, сервісних підприємств і засобів розміщення, призначена для задоволення попиту на туристські товари та послуги. Як і будь-яка інша сфера господарської діяльності туризм є вельми складною системою, ступінь розвитку якої залежить від ступеню розвитку економіки країни в цілому.

Туризм доцільно розглядати як індустрію, що виробляє продукцію, а також забезпечує її реалізацію. Індустрія туризму складається з відокремлених, на перший погляд, видів діяльності (транспортне обслуговування, готельні послуги, діяльність туроператорів і турагентів та інше), які насправді є взаємозалежними і функціонують

завдяки співпраці багатьох підприємств – як дрібних, так і дуже великих. Туризм обслуговують безліч інших компаній, у тому числі організації з обміну валюти, кредитування та ін. Отже, організація цього бізнесу вимагає великого мистецтва, практичного досвіду та ретельної координації [25, с. 34], (табл. 1.1):

1Enter

назва таблиці
по середині рядка

Таблиця 1.1

Класифікація туризму

Класифікаційна ознака	Види туризму
1. Географічний принцип	Внутрішній, міжнародний
2. Напрямок туристичного потоку	в'їзний, виїзний
3. Мета поїздки	Рекреаційний, оздоровчий відпочинок, пізнавальний відпочинок, професійно-діловий туризм, науковий (конгресний),
4. Джерело фінансування	Соціальний, комерційний
5. Спосіб пересування	Пішохідний, авіаційний, морський, річковий, автотуризм, залізничний, велосипедний, змішаний
6. Засоби розміщення	Готелі, мотелі, пансіонати, кемпінги, намети
7. Кількість учасників	Індивідуальний, сімейний, груповий
8. Тривалість перебування	Короткотривалий, довготривалий
9. Розташування туристичного місця	Гірський, водний, сільський, приміський
10. Інтенсивність туристичного потоку	Постійний, сезонний
11. Організаційна форма	Організований, неорганізований

Джерело: Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва / Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2016. – С.34.

1 Enter

Комплексність туристичних операцій розкривається через їхню класифікацію. Існує кілька класифікаційних підходів, що ґрунтуються на різних групувальних ознаках.

З метою класифікації сучасного туризму необхідно встановити його найістотніші класифікаційні ознаки. Доцільна класифікація за географічною ознакою, напрямом туристичного потоку, метою поїздки, способом пересування, засобам розміщення туристів, кількістю учасників, організаційно-правовими формами і тому подібне (див. Табл. 1.1).

Деякі туристичні продукти є основними при задоволенні потреб туриста, інші – другорядними чи додатковими, тому межі індустрії туризму визначити дуже важко. Наприклад, транспортні підприємства і ресторани при готелях задовольняють потреби не тільки туристів, ними можуть скористатися й інші люди.

Тому сферу туризму можна розглядати у вузькому і широкому значеннях. У першому значенні вона охоплює підприємства, що виробляють продукти і послуги тільки для туристів, у другому – підприємства, що виробляють продукти і послуги не тільки для туристів, а й для всіх громадян, які бажають придбати певний продукт, тобто орієнтуються на весь ринок [10, С. 222-229].

Особливим для індустрії туризму є те, що її основна продукція є «невловимою». Вона нематеріальна, її не можна побачити, почути, випробувати як зразок майбутньої покупки. Продукцією туризму є сервіс, ціла низка різноманітних послуг, які не можна ні виміряти, ані перевірити заздалегідь, до здійснення покупки, побачити і оцінити можна лише результат сервісу. Водночас деякі компоненти продукції туризму, такі, як житло, харчування, засоби транспорту, є цілком матеріальними і відчутними, але це лише елементи сервісу, свого роду доповнення до

роздав, задоволення, комфорту тощо, тобто те, за що клієнт платить гроші.

1Enter

Висновки до розділу 1

1Enter

Отже, в цілому міжнародний туризм є однією з найдинамічніших галузей світової економіки, що відіграє істотну роль у подоланні бідності та розв'язанні екологічних проблем в інтересах сталого розвитку. При цьому слід зазначити, що позитивний вплив міжнародного туризму на забезпечення сталого розвитку світової спільноти є вагомішим, ніж негативний. Проте дія лише ринкових чинників не гарантує мінімізації негативних економічних, соціокультурних та екологічних наслідків. Тому, з точки зору перспективності міжнародної туристичної діяльності в контексті вимог сталого розвитку, існує необхідність регулятивного впливу як на міжнародному, так і національному рівнях.

приблизно 0,5-1 сторінка

РОЗДІЛ 2

УКРАЇНА В СТРУКТУРІ СВІТОВОГО РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

2.1. Оцінка сучасного стану та тенденцій розвитку туристичної галузі України

Міжнародний туризм для багатьох країн став найприбутковішою галуззю економіки, а доходи від нього - важливою складовою національних бюджетів. Подорожі та туризм стимулюють розвиток інвестиційних проектів з розбудови транспортної та готельно-туристичної інфраструктури (зокрема, аеропортів, шляхів, морських портів, реставрацію історичних пам'яток, музеїв, розвиток природних охоронних зон), що підвищує і якість життя корінного населення, і обслуговування туристів.

У світлі національного та культурного відродження в Україні розвиток туризму і курортів набуває сьогодні нового, особливого значення. Адже туризм – це одна з форм раціонального використання вільного часу, проведення змістовного дозвілля, задоволення інтересів населення [23, с.81].

Туризм став важливим засобом вивчення історії рідного краю, залучення широкого кола людей до пізнання тієї культурної спадщини, яку залишили нам попередні покоління українців. Вже стало загальнодержавним фактом те, що в сучасному світі туризм і курортна галузь відноситься до найбільш потужних та динамічних галузей економіки та регіонального розвитку. В Україні продовжується процес осмислення цього факту та пошуку шляхів та механізмів більш ефективного їх розвитку. Для нашої незалежної держави туризм є одним із напрямів її

входження до світового товариства, де вона має зайняти гідне місце.

Починаючи з 2000 року, поживалення економіки спричинило активізацію туристичної галузі. Чисельність туристів, що відвідали Україну з 2000-2008 роки, зросла практично у 4 рази і досягла 25,5 млн. осіб. Але вже в 2009 році кількість іноземних туристів знизилась і становила 20,8 млн. осіб, що зумовлено світовою фінансовою кризою та такими негативними чинниками в світовій економіці, як економія коштів населення унаслідок зниження розміру заробітних плат, негативних очікувань і прагнення до заощаджень. Показники 2010-2012 років свідчать про деяку стабілізацію на туристичному ринку, і як наслідок спостерігається велике зростання туристичних прибуттів в 2012 році. Разом з тим, в період з 2000-2012 роки кількість іноземних туристів, які відвідали Україну збільшилася в 3,6 рази або 16, 58 млн. осіб [71], (рис. 2.1.):

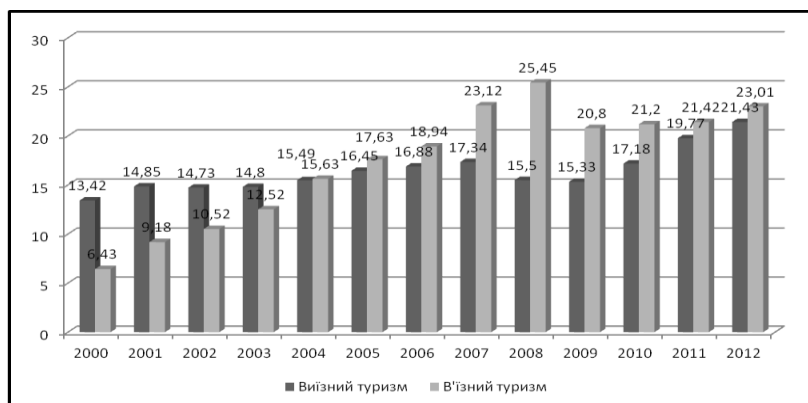

Рис. 2.1. Динаміка туристичних потоків в Україні за період 2000-2012 роки, (млн. осіб).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

В структурі туристичних прибуттів за мотивацією протягом останніх років відбулися такі зміни: частка приватного і організованого туризму склали відповідно 73 % і 25,4 %, а поїздки з службовою метою склали 1,6 % у 2012 році [71], (рис. 2.2.):

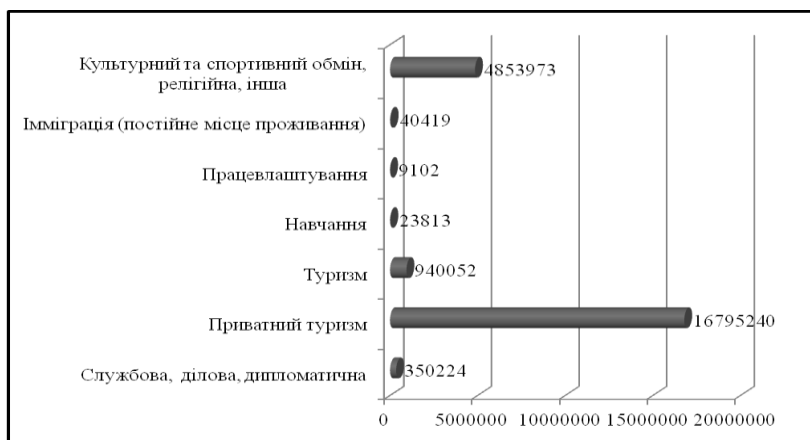

Рис. 2.2. Структура в'їзного турпотоку за мотивацією подорожі в 2012 році, (%).

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України.

Найбільша кількість іноземців у 2012 році прибула в Україну з Росії – 9,53 млн. осіб, що на 0,5 млн. осіб більше 2011 року, Молдови – 4,85 млн. осіб (+0,78 млн. осіб), з Білорусі – 3,09 млн. осіб (+0,45 млн. осіб), Румунії – 0,79 млн. осіб. А от з Польщі відбулося зменшення кількості туристів у зв'язку з проведенням футбольного чемпіонату в самій країні і склало -1,4 млн. осіб. Торішній чемпіонат з футболу посприяв збільшенню інтересу до України як до країни для туризму, також збільшився потік туристів Німеччини, Голландії, Іспанії, Італії та Великобританії [71], (табл. 2.1):

Таблиця 2.1

Рейтинг 10 головних країн в'їзного туризму в 2012 році

№ п/п	Країна	Осіб	Частка, %	2012/2011, %
1	ОАЕ	9526695	41,4	+ 5,6
2	Молдова	4849115	21,1	+19,1
3	Білорусь	3091780	13,4	+16,9
4	Польща	1404086	6,1	- 18,4
5	Румунія	791281	3,4	+17,1
6	Угорщина	742445	3,2	-13,9
8	Словаччина	476574	2,1	-18,4
7	Німеччина	274073	1,2	+ 16,4
9	Узбекистан	185518	0,8	+ 23,9
10	США	134128	0,6	+ 4,6

Примітка. Складено автором за даними Державної служби статистики України.

Протягом останніх п'яти років перша десятка країн є майже незмінною: найбільша кількість осіб прибуває з ОАЕ– щорічно в середньому 34,6%, на другому місці – Молдова із показником 18,7%, на третьому ...

Висновки до розділу 2

Отже, в цілому міжнародний туризм є однією з найдинамічніших галузей світової економіки, що відіграє істотну роль у подоланні бідності та розв'язанні екологічних проблем в інтересах сталого розвитку. При цьому слід зазначити, що позитивний вплив міжнародного туризму на забезпечення сталого розвитку світової спільноти є вагомим, ніж негативний. Тому, з точки зору перспективності міжнародної туристичної діяльності в контексті вимог сталого розвитку, існує необхідність регулятивного впливу як на міжнародному, так і національному рівнях.

приблизно 0,5-1 сторінка

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

2 Enter

(слід розміщати у

алфавітному порядку)

Але спочатку Закони

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР.

2. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р. № 2411-VI.

3. Закон України «Про захист іноземних інвестицій в Україні» від 10.09.1991 р. № 1540а-XII.

4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-IV.

5. Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 р. № 5080-VI.

6. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 р. № 3715-VI.

7. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР.

8. Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» від 21.10.2010 року № 2632–VI.

9. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526-р.

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Програму розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні» від 02.02.2011 р. № 389.

...

підручники, навчальні посібники в алфавітному порядку...

11. Алішов Г.Н. Сучасні тенденції діяльності транснаціональних компаній, які оперують на ринку продуктів харчування України / Г.Н. Алішов // Актуальні проблеми економіки. – 2018. – №1. – С. 4-12.

12. Баула О. В. Діяльність ТНК у сфері food-рітейлінгу: вітчизняний досвід та світова практика / О. В. Баула, Л. В. Савош, Я. А. Міщук // Економічний форум. – 2019. – № 1. – С. 3-9.

13. Бех К. А. Глобальні та локальні виміри маркетингового середовища ТНК / К. А. Бех // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2020. – № 2(1). – С. 140-144.

14. Бех К. А. Індикатори глокальних вимірів маркетингового середовища діяльності ТНК / К. А. Бех // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – № 8. – С. 18-22.

15. Биркович В.І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України / В.І. Биркович // Стратегічні пріоритети. – 2021. – №1 (6). – С. 138-143.

16. Бікулов Д. Т. Стратегічний менеджмент портфеля брендів структурного підрозділу ТНК на локальному ринку / Д. Т. Бікулов, В. А. Гаркуша, О. О. Головань, О. М. Олійник, С. В. Маркова // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2020. – Т. 26, № 2. – С. 80-89.

17. Брензович К. С. Вплив національних ТНК на формування позицій США на світових ринках / К. С. Брензович, Ю. О. Майборода // Інфраструктура ринку. – 2020. – Вип. 43. – С. 3-8.

...

**далі - іноземні джерела підручники, навчальні посібники,
звіти в алфавітному порядку**

18. Department of Economic and Social Affairs, 2020. Western Asia database. United Nations, New York, October. – 2020. – 22с.

19. World investment report 2021. Transnational corporations and the Infrastructure Challenge. 411 p. - 2021. - 411с.

20. Tourism 2020 Vision, Vol.7. Europe. UNWTO Madrid 2020, p. 99.

21. Tourism Highlights, 2021 Edition / World Tourism Organization. – Madrid: UNWTO, 2021. – 12 p.

22. Tourism Market Trends, 2020 / World Tourism Organization. – Madrid: UNWTO, 2020. – 20 p.

23. UNWTO World Tourism Barometer. – Madrid: UNWTO Publications. – 2021. – Vol. 6, № 1, January. – 48 p.

**далі - електронні ресурси
офіційні сайти**

24. <http://www.tourism.gov.ua> – офіційний сайт Державного агентства України з туризму та курортів.

25. <http://www.unwto.org> – офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО).

26. <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державної служби статистики України.

27. <http://www.niss.gov.ua> – офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень.

28. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України.

29. <http://www.day.kiev.ua> - офіційний сайт газети «День».

Інші електронні ресурси українські

30. Балацкий Е.В. Иностранные инвестиции и экономический рост: теория и практика исследования. [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.kapital-rus.ru/index.php/articles/article/183894>.

31. Ринок злиття та поглинань в Україні досяг дна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.media/business/214218/>.

Інші електронні іноземні

32. Biggest Mergers and Acquisitions of 2021 [Electronic resource]. – Access: <http://investorplace.com/2021/12/2021-mergersandacquisitions>.

33. Bloomberg-Global-MA-Legal-Rankings-1st-3Q2021 [Electronic resource]. – Access: <https://data.bloomberglp.com/professiBloomberg-Global-MA-Legal-Rankings-1st-3Q2021.pdf>.

34. EY-global-ipo-trends-report-4q16 [Electronic resource]. – Access: [http://www.ey.com/Publication/ey-global-ipo-trends-report-4q21/\\$FILE/ey-global-ipo-trends-report-4q21.pdf](http://www.ey.com/Publication/ey-global-ipo-trends-report-4q21/$FILE/ey-global-ipo-trends-report-4q21.pdf).

Не менше 30 літературних джерел

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Дослідження впливу ПІІ на економічне зростання країн

Автор і рік дослідження	Країни	Період	Економічні показники	Вплив на економічне зростання
Бенде-Набенде і Форд, 1998	Тайвань	1959-1995	Економічне зростання, капітальні фонди, робоча сила, відкритість, трансфер технологій, заощадження, людський капітал	Позитивний
Бенде-Набенде та ін., 2001	Країни АСЕАН	1970-1996	Економічне зростання, людський капітал, робоча сила, трансфер технологій, міжнародна торгівля	Позитивний
Жанг, 2001а)	Аргентина, Бразилія, Колумбія, Гонконг,	1980-1997	ВВП	Позитивний (винятки: Аргентина, Бразилія,
Жанг, 2001б)	Китай	1984-1998	ВВП, рівень зайнятості, накопичення внутрішнього капіталу, загальний рівень продуктивності	Позитивний

Примітка. Складено автором на основі даних Moura R., Forte R. The Effects of Foreign Direct Investment. 2020. – No. 390. – P. 18.

Додаток Б

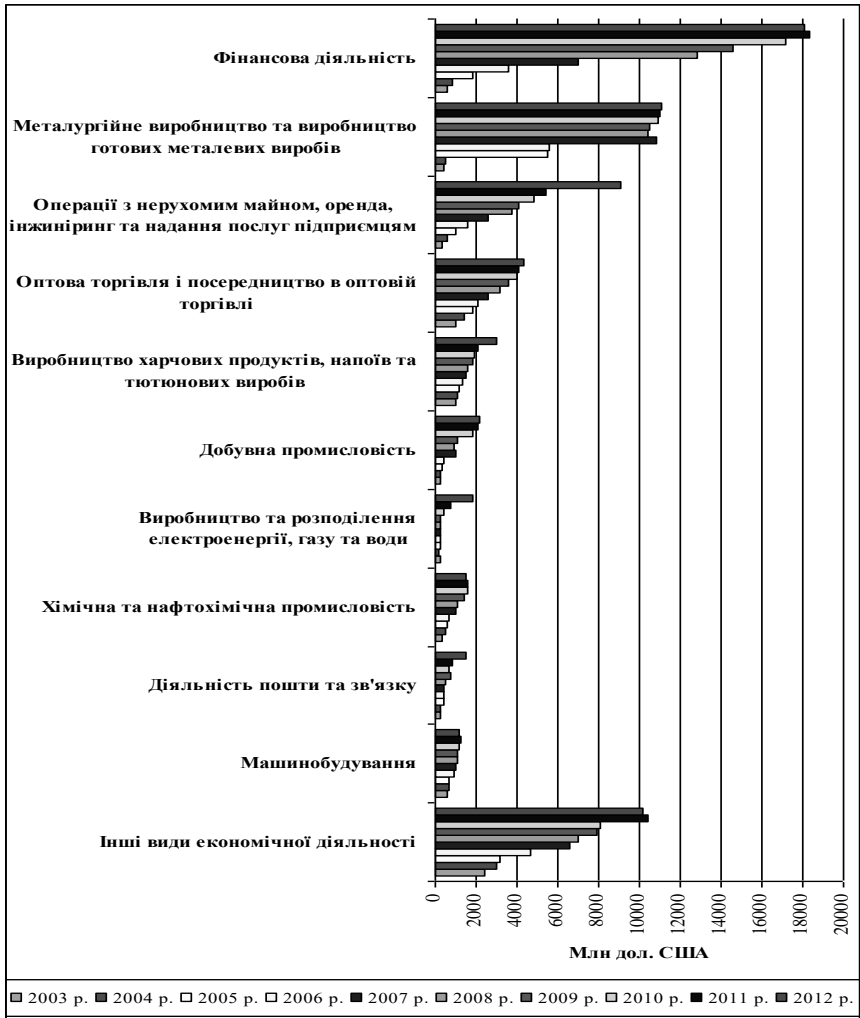

Рис. Б.1. Динаміка обсягів накопичених ПІІ в Україну за видами економічної діяльності за 2003-2012 рр., (млн. дол. США).

Примітка. Побудовано автором за даними Національного банку України

ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота є складовою модуля 3. Студент повинен здати і захистити роботу за тиждень до написання модульної контрольної роботи 2, а саме у відведений для цього час.

Виконана курсова робота, оформлена відповідно до вищенаведених вимог, підписується студентом і передається на кафедру для реєстрації, перевірки та рецензування науковим керівником.

Захист курсової роботи проводиться кожним студентом індивідуально, прилюдно, в аудиторії та перед комісією кафедри. Під час захисту курсової роботи студент повинен показати знання теми, ступінь володіння науковими методами дослідження, вміння самостійно, логічно та обґрунтовано викладати положення курсової роботи, робити самостійні узагальнення та висновки, визначати основні тренди та стратегічні пріоритети розвитку світової економіки; здатність до самостійних наукових досліджень, навички та уміння чітко, логічно та обґрунтовано викладати положення курсової роботи та робити висновки.

Курсова робота допускається до захисту за умови її наявності у «зшитому», скріпленому вигляді, наявності відзиву наукового керівника і реєстрації у журналі курсових робіт кафедри.

Курсова робота не допускається до захисту, якщо:

- у курсовій роботі відсутні певні структурні частини (розділи, вступ, висновки, список використаних джерел);
- курсова робота представляє собою плагіат чужих наукових праць, чужої курсової роботи;
- у курсовій роботі відсутні посилання у тексті на використані джерела, або джерела статистичної літератури, яку використовує студент є застарілими (понад три роки тому від дати написання курсової роботи);
- у курсовій роботі представлені таблиці та рисунки (графіки), у яких застосовано старі статистичні дані (понад три роки тому від дати написання курсової роботи);

- оформлення роботи не відповідає вимогам, викладеним у методичних вказівках,

- зміст роботи не розкриває тему курсової роботи.

До захисту курсової роботи студент готує повідомлення на 10 – 15 хвилин, у якому стисло слід висвітлити:

- мету і завдання курсової роботи;

- головні результати дослідження, рекомендації і висновки курсової роботи.

Після підготовленого виступу студент відповідає на питання по темі курсовій роботі, які студенту задають науковий керівник, викладачі кафедри, присутні на захисті курсової роботи.

Оцінка курсової роботи здійснюється науковим керівником та комісією згідно з наступними критеріями:

- відповідність змісту курсової роботи темі;

- повнота, системність, комплексність висвітлення проблеми;

- наявність взаємозв'язку між параграфами, розділами;

- логічність структури курсової роботи;

- наявність використання аналітичних та статистичних досліджень;

- самостійність здійснення узагальнень, висновків;

- поєднання теорії та практики;

- аргументованість висновків;

- наявність у роботі сучасних статистичних та аналітичних даних;

- своєчасність виконання графіку написання курсової роботи;

- відповідність вимогам оформлення курсової роботи;

- подання курсової роботи до захисту у форматі презентації, виконаної в програмі Power Point;

- якість доповіді і відповідей на запитання наукового керівника та комісії.

Комісія оцінює захист курсової роботи на основі системи ECTS і чотирьох-бальної системи. Береться до уваги оцінка, рекомендована науковим керівником.

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 1:

Таблиця 1

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Модуль №3 «Курсова робота»	
Вид навчальної роботи	Мак кількість балів
Виконання курсової роботи	60
Захист курсової роботи	40
Виконання та захист курсової роботи	100

Результат захисту курсової роботи визначається оцінками «Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно». Робота, в якій не розкрито тему або зміст курсової роботи не відповідає вибраній темі чи виконана не за методичними рекомендаціями, до захисту не допускається.

Відмінно (90-100). Тема курсової роботи розкрита комплексно, системно, творчо; здійснено теоретико-методологічне обґрунтування взаємозв'язків об'єкта дослідження; надано рекомендації щодо вирішення окремих проблем практичної (емпіричної) ситуації. Курсова робота виконана самостійно, були враховані всі зауваження і побажання наукового керівника під час її доопрацювання студентом напередодні захисту. Графік написання курсової роботи було дотримано. Проведено аналіз емпіричного матеріалу, у т.ч. за допомогою

статистичних та аналітичних методів, економетричних методів, методів SWOT-аналізу. Доповідь студента і відповіді на запитання при прилюдному захисті курсової роботи були логічними, послідовним та аргументованими. Оформлення роботи виконано з урахуванням всіх вимог методичних рекомендацій з написання курсової роботи.

Добре (75-89). Тема курсової роботи розкрита достатньо повно; розділи логічно пов'язані; висновки та узагальнення є достовірними і аргументованими, підкріплені статистичним та емпіричним матеріалом. Натомість, курсова робота містить певні недоліки, аргументи є поверховими або базуються на застарілих даних, студент мало використовує першоджерела. Відповіді на запитання членів комісії, в основному, є правильними, але мають певні неточності. Курсова робота, більшою мірою, відповідає вимогам.

Задовільно (60-74). Тема курсової роботи, в основному, розкрита. Натомість, має системні недоліки змістовного характеру. Студентом нечітко сформульована мета курсової роботи, зроблені висновки не відповідають визначенню у вступі завданням. В аналітичній частині переважає описовість; підбірка інформаційних та аналітичних матеріалів у курсовій роботі не завжди є обґрунтованою; пропозиції, узагальнення та рекомендації курсової роботи містять положення, що обґрунтовані недостовірно. Відповіді на запитання членів комісії присутні, але є частково правильними або ж неповними. Курсова робота виконана у неналежний термін без поважних причин. Є зауваження щодо оформлення роботи.

Незадовільно (35-59). Тема курсової роботи не розкрита. Висновки не відповідають меті курсової роботи. Розділи логічно та за змістом не пов'язані між собою, предмет дослідження відрізняється у різних розділах. Не використовуються сучасні джерела наукової та

статистичної інформації. У курсові роботі аналіз виконаний поверхово, переважає описовість. Прослідковується плагіат. Незадовільним є оформлення курсової роботи. Відповіді студента на запитання комісії відсутні, є неточними та/або неповними.

Підсумкова модульна рейтингова оцінка, отримана студентом за результатами виконання та захист курсової роботи, крім відомості модульного контролю, заноситься також до навчальної картки, залікової книжки та Додатку до диплома, наприклад, так: 92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Козак Ю.Г. Транснаціональні корпорації. Особливості інвестиційної діяльності. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 512 с.

2. Лук'янихін В.О. Менеджмент персоналу: навч. посібник. Київ: Університетська книга, 2023. 592 с.

3. Менеджмент персоналу: навч.-методич. посіб. / Дяків О. П., Коцур А. С., Островерхов В. М., Надвиничний С. А., Шкільняк М. М., Шушпанов Д. Г. / за заг. ред. М. М. Шкільняка. Тернопіль. 2022. 280 с.

4. Менеджмент персоналу: навчальний посібник / Укл. О.В. Безпалько, А.Д. Бергер, Т.М. Березянко, Ю.М. Гринюк, Д.Г. Грищенко, О.І. Драган, А.С. Зеніна-Біліченко, Л.М. Мазник, Л.І. Тертична, О.М. Соломка, О.А. Чигринець [За. заг. ред. О.І. Драган]. Київ : МПП «ЛИНО», 2022. 612 с.

5. Михайлина Д. Основи розробки міжнародної бізнес-стратегії. Організація власного бізнесу: навч. посіб.: за ред. к.е.н., доц. Є.В. Ткача. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю.Федьковича. 2023. 264 с.

6. Побоченко Л.М. Оцінка інноваційних позицій ТНК розвинених країн світу// Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти: зб. наук. пр. Вип. 4. – 2019.– С.91-103.

7. Побоченко Л.М. Вплив інноваційного середовища на конкурентоспроможність економіки України // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). – 2019.– №2. – С. 99-105.

8. Побоченко Л.М. Регіональна структура витрат ТНК на дослідження та розробки: XI міжнародна науково-практична конференція, 09-10 вересня 2022 року: тези доп. – Одеса: ОНЕУ, 2022. - С.97-99.

9. Румянцев, А., Побоченко, Л., Пічкурова, З., Толпежнікова, Т., Ковбич, Т., & Ляшов, Д. (2022). УПЛИВ ГЛОБАЛЬНОЇ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 5(46), 334–348. <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.46.2022.3854>. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3854>.

10. Транснаціональні корпорації: навч.-метод. посібник. Уклад.: Т. В. Марченко. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 184 с.

11. Балановська Т. І., Михайліченко М. В., Троян А. В. Управління персоналом: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування. Київ:ФОП Ямчинський О.В., 2022. 371с.

12. Tetiana Gavrilkо, Lesya Pobochenko, Research on transnationalisation of economic activity innovative component influenced by the COVID-19 pandemic // *Baltic Journal of Economic Studies*, Volume 7 Number 5. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2021, P.59-66.

Навчальне видання

**СУЧАСНІ ТНК ТА УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ В МІЖНАРОДНИХ
КОМПАНІЯХ**

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для здобувачів вищої освіти
ОС магістр

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітньо-професійна програма: «Міжнародний бізнес»

Укладачі:
Побоченко Леся Миколаївна